

UKRAYNA

BALIK VE SU ÜRÜNLERİ SEKTÖRÜ PAZAR ARAŞTIRMASI RAPORU

Tarih : 04.05.2026

Raporu Hazırlayan: Odesa Ticaret Ataşeliği

SEKTÖR RAPORLARI FORMATI (MAL TİCARETİ)

Balıklar ve Kabuklu Hayvanlar (03)

1. Ülke Pazarında Balıklar ve Kabuklu Hayvanlar Sektörü

1.1 İlgili Sektörde Üretim

Ülkedeki balık yetiştiriciliği için uygun su alanlarının toplam yüzölçümü yaklaşık 1,3 milyon hektar olup bunun yalnızca yüzde 60'ı aktif olarak kullanılmaktadır. Ukrayna Devlet Balıkçılık Ajansı verilerine göre, Ukrayna'da su ürünleri üretimi için uygun olan 45 bin hektardan fazla gölet, 250 bin hektar rezervuar, 850 bin hektar göl ve 4,5 bin hektar tuzlu su gölü bulunmaktadır.

Son yıllarda Ukrayna'da balık ürünlerinin üretim hacimlerinde olumlu bir artış dinamiği gözlemlenmektedir. 2021 yılında 12,9 bin ton, 2022 yılında yaklaşık 14,6 bin ton ve 2023 yılında ise 15,3 bin ton sucul canlı türleri üretilmiştir. 2024 yılında Ukrayna'daki akuakültür üretimi %22 artarak 18,6 bin tonun üzerine çıkmıştır. 2025 yılında Ukrayna'da akuakültür ürünlerinin toplam üretim hacmi 16,13 bin ton olarak gerçekleşmiş olup, bu bir önceki yıla göre %13,4 daha düşüktür. Balıkçılık sektöründeki işletmeler 44.7 bin ton balık avlamıştır.

Artışa rağmen bu göstergeler hâlâ sektörün potansiyel kapasitesinin oldukça altındadır.

Ukrayna'daki balık yetiştiriciliği sektörü; balığın üretimi, yetiştirilmesi ve işlenmesiyle uğraşan tam entegre işletmelerin yanı sıra, üretimin belirli aşamalarında uzmanlaşmış çiftçiler tarafından da temsil edilmektedir. Toplamda sektörde 3,5 binden fazla işletme faaliyet göstermekte olup, bunların çoğu küçük ve orta ölçekli işletmelerdir.

20 yıl önce Ukrayna yılda yaklaşık 400.000 ton balık üretim kapasitesine sahipti. Ancak zamanla çeşitli nedenlerle bu kapasite kaybedilmiştir. Sonuç olarak, resmi verilere göre son 3 yılda Ukrayna'nın kendi avladığı ve yetiştirdiği balık miktarı mevcut talebi karşılamak için oldukça yetersizdir.

Ukrayna'da Balık Ürünlerinin Başlıca Üretici Bölgeler:

Çerkası bölgesi, Lviv bölgesi, Hmelnytskyi bölgesi

Ukrayna'da Yetiştirilen Başlıca Balık Türleri:

Sazan, gümüş sazan, sudak, beyaz amur

Ukrayna'da yetiştirilen tüm balık çeşitleri aşağıdaki linkten ulaşılması mümkündür:

https://darg.gov.ua/ribi_ukrajini_0_152_menu_0_1.html

Ukrayna balık ihracatının temelini sazanlar (sazan, büyük sazan), somonlar (alabalık) ve mersin balıkları oluşturmaktadır. Ayrıca midye ve deniz salyangozları gibi deniz ürünleri ihracatı artmaktadır.

Balık ürünlerinin birçok türü, savaş durumu başta olmak üzere nesnel nedenlerden dolayı Ukrayna'da avlanamadığı veya yetiştirilemediği için, Ukrayna pazarındaki balık ve deniz ürünlerinin yaklaşık yüzde 80'i ithal ürünlerden oluşmaktadır.

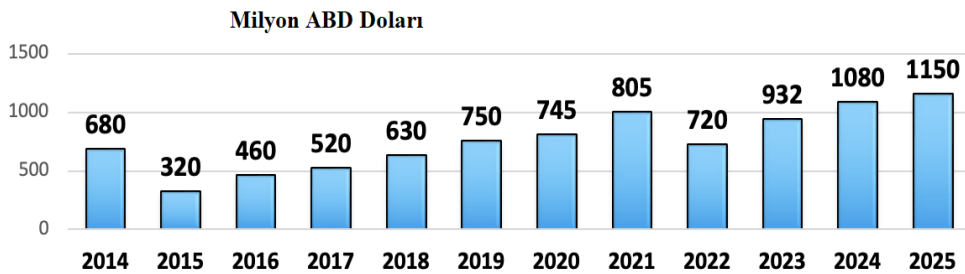
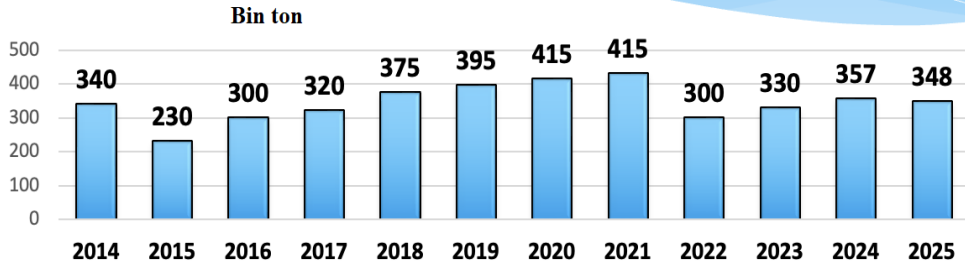
Bu durum hem yetersiz iç üretim hem de nüfusun düşük satın alma gücünden kaynaklanmaktadır. Yerel balık, daha yüksek üretim maliyetleri nedeniyle çoğu zaman ithal balıktan daha pahalıdır.

Ukrayna, balık ve deniz ürünlerini dünyanın 60 ülkesinden ithal etmektedir. İthalat hacminde ilk sırayı ringa balığı almaktadır. Ringa balığının yanı sıra, ithal edilen diğer balık çeşitleri şunlardır: uskumru, hake, Baltık ringası (salaka), somon, çaça (sprat), mezgit (pollock), küçük ringa balığı (mallotus), sardalya, nototeniya, pangasius, karides.

2025 yılı, Ukrayna balık pazarı için zorlu ancak nispeten istikrarlı koşullarda geçmiştir. Savaş risklerine, lojistik kısıtlamalara ve küresel piyasalardaki genel dalgalanmalara rağmen sektör, ithalatın temel hacimlerini korumuş, iç üretimi artırmış ve balık ürünleri ihracatını sürdürmüştür.

2025 yılında Ukrayna'ya balık ve deniz ürünleri ithalatı 348 bin ton, toplam değeri 1,15 milyar ABD doları olarak hesaplanmıştır.

Bir önceki yıla kıyasla ithalat hacimleri nispeten sabit kalmıştır; bu da iç pazarın dış tedariklere olan yüksek bağımlılığının devam ettiğini göstermektedir.

2025 yılında, Ukrayna'daki balıkçılık sektöründeki işletmelerin toplam balık ve diğer su biyolojik kaynakları üretimi 44,7 bin ton'dan oluşmuştur.

İthalat, Ukrayna’da balık ürünleri tüketiminin büyük kısmını karşılamaya devam etmektedir.

Ukrayna’da balık tüketimi kişi başına yılda yaklaşık 13 kg olup düşük seviyede kalmaktadır. Bu miktar Dünya Sağlık Örgütü’nün önerdiği 20 kg seviyesinden oldukça düşük olup dünya ortalaması olan 20,5 kg’ın neredeyse yarısı kadardır. Ukrayna’da balık yetiştiriciliğinin geliştirilmesi, kaliteli ürünlere olan artan talebi karşılayabilir, ithalata bağımlılığı azaltarak iç piyasadaki fiyatları istikrara kavuşturabilmektedir.

Ukrayna’daki akuakültür, birkaç temel faktör sayesinde Ukrayna’da önemli gelişim perspektiflerine sahiptir.

Birincisi, iç piyasada balık ve deniz ürünlerine olan talebin artması, üretim hacimlerinin büyümesini teşvik etmektedir. Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) tahminlerine göre, 2030 yılına kadar ülkede kişi başına balık tüketimi yılda 15–16 kg’a ulaşacaktır. Bu durum, Ukrayna’daki balık yetiştiriciliği için ithal ikamesi ve pazarın yüksek kaliteli yerli ürünlerle doldurulması açısından fırsatlar yaratmaktadır.

İkincisi, Avrupa Birliği ile imzalanan Ortaklık Anlaşması, Ukrayna balık ve deniz ürünlerinin Avrupa pazarına gümrüksüz ihracatı için perspektifler sunmaktadır. Avrupa Birliği, dünyadaki en büyük balık ürünü ithalatçısı olarak pazar büyüklüğü yaklaşık 30 milyar avro olarak değerlendirilmektedir. Ukraynalı üreticiler halihazırda AB’ye alabalık, sudak, mersin balığı ve havyar gibi ürünleri ihraç etmektedir. Ancak ihracat potansiyeli henüz tam olarak kullanılmamıştır. Örneğin, Karadeniz midyesi üreten Ukraynalı firmalar, kalite ve fiyat açısından Şilili ihracatçılarla rekabet edemedikleri için AB talebini karşılayamamaktadır.

Bunun yanı sıra Ukrayna, ithal edilen ürünlerin işlenerek yeniden AB’ye ihraç edilmesi konusunda bölgesel bir merkez (hub) olma potansiyeline sahiptir. Pan-Avrupa-Akdeniz (Pan-Euro-Med) sistemi çerçevesindeki diyagonal kümülasyon prensibi, Norveç ve İzlanda kaynaklı su ürünlerinin Ukrayna’da işlenip daha sonra AB’ye gümrüksüz ihraç edilmesine imkân tanımaktadır. Halihazırda Ukraynalı şirketler, Norveç somonu ve ringa balığının derin işlenmesine yönelik kapasitelerini artırmaktadır.

UkraineInvest analistlerinin değerlendirmelerine göre, Ukrayna’nın yaklaşık 3,6 milyar dolarlık yatırım çekmesi halinde balık avcılığı ve üretimini yıllık 400 bin tona kadar çıkarması mümkündür.

<https://weagro.ua/blog/rybnycztvo-akvakultura-v-ukrayini-vyklyky-ta-perspektyvy/>

1.2 Ortalama Üretici Fiyatları (Nisan 2026)

Balık Türü (Türkçe)	Balık Türü (Українська)	Ortalama Fiyat (UAH/kg)	Yaklaşık Fiyat (USD)*
Canlı Sazan	Короп живий	209,87	~5.10
Ot Sazanı	Білий амур	212,40	~5.20
Gümüş Sazan	Товстолобик	135,00	~3.30
Çapak Balığı	Лящ	105,00	~2.55
Sudak	Судак	280,00+	~6.80
Gökkuşuğu Alabalığı	Форель райдужна	380,00	~9.25
Mersin Balığı	Осетер	775,00	~18.85
Yayın Balığı	Сом	255,00	~6.20
Turna Balığı	Щука	210,00	~5.10
Tatlı Su Levreği	Окунь річковий	112,00	~2.7
Kalkan (Karadeniz)	Камбала-калкан	550,00+	~13.40+

*Döviz kuru tahmini piyasa koşullarına göre değişiklik gösterebilir.

Önemli Notlar:

- **Market Farkları:** En uygun fiyatlar genellikle Auchan ve yerel semt pazarlarında bulunurken, Megamarket ve Silpo gibi zincirlerde fiyatlar %10-15 daha yüksek olabilmektedir.
- **Mevsimsellik:** İlkbahar aylarında taze av yasağı (yumurtlama dönemi) nedeniyle çiftlik balıklarına olan talep artmakta olup, bu da fiyatları yukarı çekmektedir.
- **İşlenmiş Ürünler:** Füme, kurutulmuş veya dondurulmuş fileto ürünlerin fiyatı, yukarıdaki taze balık fiyatlarının yaklaşık 2-3 katı seviyesindedir.
- **Premium Segment:** Mersin balığı ve alabalık, Ukrayna'daki modern havuz sistemlerinde (RAS) yetiştirildiği için fiyatları döviz kuruna ve yem maliyetlerine daha duyarlıdır.
- **Avcı Balıklar:** Turna ve Levrek gibi doğal ortamda da bulunan balıkların fiyatı, mevsimsel av yasaklarına göre dalgalanma göstermektedir.
- **Deniz Balığı:** Kalkan balığı, Ukrayna karasularında (özellikle Odesa ve Mykolaiv bölgeleri açıklarında) avlanan en değerli yerli deniz balıklarından biridir. Güvenlik nedeniyle Odesa ve Mykolaiv kıyılarında ticari avcılık %80 oranında kısıtlanmıştır. Sadece belirli, mayınlardan arındırılmış küçük koridorlarda izin verilmektedir.

1.3 İlgili Sektörde Üretici Yerli Firmalara ve Üretici Birlikleri/Derneklerine İlişkin Bilgiler:

Ukrayna’da Faaliyet Gösteren Belli Başlı Balık Ürünleri Üretici Şirketleri:

Klion Group: Veladis markalı, birkaç yüz farklı balık ürünü üreten Ukrayna’nın en büyük balık işleme tesisidir. Şirket, Zaporijya’da güçlü bir fabrikaya sahip olup FISH & CHIPS adlı kendi kafe zincirini aktif olarak geliştirmektedir.

<https://kliongroup.com/companiya/istoriya-companii/>

Healthy & Wealthy: tatlı su balığı üreten ve işleyen üretici şirkettir.

<https://shop.healthywealthy.com.ua/pro-nas/>

UAFISH: Ukrayna’daki başlıca tedarikçiler ve balık üreticileriyle çalışan bir pazarlama/tedarik şirketi olup genellikle üreticilerin toptan satış ortağı olarak faaliyet göstermektedir.

<https://uafish.com.ua/en/>

Sumyrybhosp PJSC: sazan gibi balık üretici işletmesidir.

<https://sumyrybhosp.com/>

Lviv Bölgesel Balık Üretim Tesisi: 2025 yılında Lviv bölgesinde modernize edilmiş ve Doğu Avrupa’nın en büyüğü olarak adlandırılan bir tesis açılmıştır; tesisin kapasitesi günde 25 tona kadar balık işleme seviyesindedir.

Tiligul Su Ürünleri Yetiştiriciliği Çiftliği:

Avrupa’daki en büyük Pasifik beyaz bacaklı karides (*Penaeus vannamei*) çiftliğidir.

Ukrayna’daki tek endüstriyel deniz omurgasızları üretim kuluçkahanesidir. Savaş döneminde faaliyeti askıya alınmıştır.

<https://mermans.com.ua/>

Ukrayna Balık Yetiştiriciliği Şirketi (“Khmelnyskribgosp”):

Tam döngülü üretim yapan bir gıda şirkettir. Larva aşamasından yetişkin balığa kadar sazan, kalın kafalı sazan (tolstolob), turna, beyaz amur, bufalo, sudak ve havuz balığı (kara sazan/crucian carp) yetiştirmektedir.

Akvafrost Şirketi (Vodny Svit): Ulusal surimi ürünleri pazarında (%75 pazar payı) ve deniz ürünlerinde 23 yıllık deneyime sahip Ukrayna lideridir.

<https://vodnyj-svit.ua/en/>

Aysberg Fish: 2024 yılı verilerine göre 2,58 milyar UAH’nın üzerinde gelire sahip balık piyasasında büyük bir oyuncu olup, balık ürünlerinin işlenmesi ve dağıtım alanında faaliyet göstermektedir.

<https://iceberg-fish.com/about>

Triton Şirketi: 300’den fazla ürün çeşidi üretmektedir; bunlar arasında soğuk ve sıcak tütülenmiş balık, preserverler ve deniz lahanası salataları bulunmaktadır.

<https://triton-ua.com/pro-nas/>

Kraken seafoods: İç pazar için balık ve deniz ürünleri işlenmesine odaklanan bir şirkettir.
https://fishmarket.com.ua/ua/kraken_seafoods_co

Dernekler:

Ukrayna Balıkçılık ve Su Ürünleri Devlet Ajansı:

<https://darg.gov.ua/>

“Ukrayna Balık ve Deniz Ürünleri İthalatçıları Derneği”:

<https://uifsa.ua/about-the-association/teammate>

Ukrayna Balıkçılar Kulübü:

<https://uafishing.club/>

Ukrayna Balığı Akuakültür ve Balıkçılık Ürünleri Üreticileri Ulusal Derneği:

<https://ukrfish.org/about>

1.4 Balık Ürünleri Sektöründe Perakende ve Toptan Satışlara İlişkin Bilgi

Ukrayna balık pazarı, 2026 yılı itibarıyla yerli üretimin artışı ve ithalat rotalarının çeşitlenmesiyle yeniden şekillenmektedir. Savaş koşullarına rağmen perakende ve toptan satış yapıları dinamizmini korumaktadır.

1. Perakende Satış:

Ukrayna’da tüketiciler balığı taze (canlı), dondurulmuş veya işlenmiş olarak üç ana kanaldan temin etmektedir:

Süpermarket Zincirleri (%60–65 pazar payı):

Silpo, ATB, Auchan ve Novus en büyük oyunculardır.

- Silpo / Le Silpo: Premium ve egzotik deniz ürünlerinde liderdir.
- ATB: Daha çok dondurulmuş ve ekonomik segmente (uskumru, hake) odaklanmaktadır.

Balık Marketleri:

Veladis (Klion Group) ve Egersund Seafood gibi uzmanlaşmış mağazalar, yüksek kalite standartlarıyla doğrudan perakende satışta öne çıkmaktadır.

Yerel Pazarlar:

Özellikle canlı sazan, gümüş sazan ve nehir balıkları için geleneksel ve popüler bir kanaldır. Fiyatlar süpermarketlere kıyasla %10–15 daha düşük olabilir.

2. Toptan Satış:

Toptan ticaretin merkezleri Lviv ve Kyiv’deki büyük lojistik üslerdir:

- Shuvar: Batı Ukrayna’nın en büyük toptan gıda pazarıdır. Balık bölümü hem ithal hem de yerli ürünlerin dağıtım merkezidir.
- Stoliçnyi Market: Başkentteki en büyük toptan satış noktalarından biri olup restoranlar ve küçük marketler tedarikleri buradan sağlanmaktadır.

Klion Group & Flagman:

Klion Group ve Flagman gibi büyük şirketler, kendi ithalat ağlarına sahip olup ülke genelindeki küçük toptancılara ve zincir marketlere ürün tedarik etmektedir.

2. Ülkenin Sektörde Dış Ticareti

2.1 Balık ve Su Ürünleri Sektöründe Ukrayna'nın En Fazla İthalat Gerçekleştirdiği İlk 10 Ülke (2024)

	Ülke Adı	İthalat Değeri (Milyon \$)	Pay (%)
1.	Norveç	320	29,6
2.	İzlanda	107	9,9
3.	ABD	84	7,8
4.	Ekvador	54	5,0
5.	İspanya	35	3,2
6.	Birleşik Krallık	31	2,9
7.	Kanada	24	2,2
8.	Estonya	24	2,2
9.	Arjantin	23	2,1
10.	Türkiye	21	2,0
	Toplam	1.080	100

2.2 Balık ve Su Ürünleri Sektöründe Ülkenin En Fazla İhracat Gerçekleştirdiği İlk 10 Ülke (2024)

	Ülke Adı	İhracat Değeri (Milyon \$)	Pay (%)
1.	Almanya	10	25,7
2.	Litvanya	7	16,3
3.	Moldova	5	12,0
4.	Polonya	3	8,1
5.	Azerbaycan	3	6,7
6.	Hollanda	2	5,8
7.	Macaristan	2	4,6
8.	İspanya	2	4,4
9.	ABD	1	3,4
10.	Danimarka	1	3,0
11.	Türkiye	0,1	0,0
34.	Toplam	41	10.476

2.3 Balık ve Su Ürünleri Sektöründe Sektöründe Ülkenin Altılı Tarife Bazında En Fazla İthalat Yaptığı Ürünler (2024)

Gümrük Tarife Kodu (6 Basamaklı)	Ürün Adı	İthalat Değeri (Bin \$)	Türkiye'den İthalatı (\$)
'030211	Alabalıklar	111.118	2.583
'030354	Dondurulmuş uskumru balıkları	110.427	2
'030366	Dondurulmuş yılan balıkları	101.701	-
'030214	Somon balıkları	88.076	-
'030351	Dondurulmuş ringa balıkları	73.135	-
'030617	Dondurulmuş tilapya	66.930	-
'030499	Diğer balık etleri	55.643	-
'030616	Dondurulmuş köpek balıkları	36.936	-
'030389	Diğer dondurulmuş balıklar	32.431	394
'030391	Balık karaciğerleri, yumurtaları	26.196	-

2.4 Balık ve Su Ürünleri Sektöründe Ülkenin Altılı Tarife Bazında En Fazla İhracat Yaptığı Ürünler (10 ürün)

Ürün Adı	Tarife Pozisyonu (6 Basamaklı)	İhracat Değeri (Bin \$)	Türkiye'ye İhracatı (\$)
'030489	Diğer balık etleri	9.718	-
'030760	Salyangozlar	5.919	-
'030559	Diğer kurutulmuş balıklar	4.391	-
'030482	Somon balıkları	3.585	-
'030481	Somon balıkları fileto	3.529	-
'030193	Sazan balıkları (canlı)	2.685	-
'030543	Alabalıklar	2.083	-
'030539	Diğer tütsülenmiş balıklar	1.481	-
'030541	Somon balıkları tütsülenmiş	1.398	-
'030389	Diğer dondurulmuş balıklar	1.128	-

3. Sektörde Ülkemizden İhracat (Değer ve Miktar)

3.1 Sektörde Ülkemizin Ülkeye İhracatı (1.000 \$)

	GTIP (6 Basamaklı)	Ürün Adı	2021	2022	2023	2024	2025
1.	'030285	İzmaritgiller	9.553	4.522	7.750	10.199	10.593
2.	'030284	Levrek balıkları	6.373	2.609	3.441	3.776	3.945
3.	'030449	Diğer balık fileto	571	222	566	1.091	1.747
4.	'030359	Yumuşakçalar	170	119	635	927	1.431
5.	'030314	Dondurulmuş ton balıkları	117	-	86	261	648
6.	'030211	Alabalıklar	1.382	635	1.222	2.386	345
7.	'030389	Kabuklu Hayvanlar	357	354	365	373	286
8.	'030619	Karides	-	54	50	91	183
9.	'030489	Diğer balık etleri	-	-	-	94	155
10.	'030442	Dondurulmuş balık fileto ve diğer etler	-	-	-	-	88

4. Sektörde İhracat Yoluyla Pazara Giriş

4.1 Sektör İçin Hedef Bölgeler/Şehirler/Eyaletler

Ukrayna’da su ürünleri yetiştiriciliğinde lider bölgeler, elverişli doğal ve iklim koşulları ile gelişmiş balık çiftlikleri altyapısı sayesinde Odesa, Çerkasy ve Vinnytsia bölgeleridir.

4.2 Sektörde Önde Gelen Firmalar ve Pazarın Yapısı

4.2.1 İlgili Oda/Birlik/Dernek/STKlar ve İletişim Bilgileri

Ukrayna Balıkçılık ve Su Ürünleri Devlet Ajansı

<https://darg.gov.ua/>

“Ukrayna Balık ve Deniz Ürünleri İthalatçıları Derneği”

<https://uifsa.ua/about-the-association/teammate>

Ukrayna Balıkçılar Kulübü

<https://uafishing.club/>

Ukrayna Balığı Akuakültür ve Balıkçılık Ürünleri Üreticileri Ulusal Derneği

<https://ukrfish.org/about>

4.2.2 Varsa İthalatçı Firma Bilgisi Alınabilecek Açık Kaynaklar

Ukrayna’da belli başlı balık ve deniz ürünlerinin ithalatçı firmaları Ukrayna Balık ve Deniz Ürünleri İthalatçıları Derneği’nin üyeleri olup irtibat bilgilerine aşağıdaki linkten ulaşılması mümkündür:

<https://uifsa.ua/about-the-association/teammate>

Ayrıca, Ukrayna'da firma kaynaklarına aşağıda verilen web sayfasından ulaşılması mümkündür.

<https://all.biz/tr-tr/>

4.3 Sektörün İthalatında Zorunlu Belgeler

Balık ve deniz ürünlerinin Ukrayna'da gümrük işlemleri; beyan, güvenlik kontrolü ve ödemelerin (gümrük vergisi, KDV) yapılmasını kapsayan bir prosedürdür. Bu süreç; gerekli izin belgelerinin hazırlanmasını (veteriner sertifikası, menşe sertifikası), ürünlerin GTİP'e göre sınıflandırılmasını, veteriner kontrolünden geçmesini ve gümrükten çekilmesini (genellikle 2 iş günü) içermektedir.

Balık ithalatı için dış ticaret sözleşmesi, fatura (invoice), taşıma belgeleri (CMR, konşimento) ve ürünün güvenliğini doğrulayan uluslararası veteriner sertifikası gereklidir.

Gümrük kontrolü sırasında yük, Devlet Gıda ve Tüketici Hizmeti tarafından (fitosaniter/veteriner kontrolü) denetlenmektedir.

Balığın doğru GTİP kodunun belirlenmesi, ödenecek gümrük vergilerini etkilemektedir.

Bunun yanı sıra, yabancı satıcının Ukrayna'ya ithalatına izin verilen işletmelerin özel siciline kayıtlı olması gerekmekte olup alıcının da Gıda Ürünleri Pazar Operatörü olarak Ukrayna Devlet Gıda ve Tüketici İdaresine (<https://dpss.gov.ua>) kayıtlı olması zorunludur.

Balık ithalat işlemleri karmaşık bir süreç olup gümrükte gecikmelerden kaçınmak için gümrük müşaviri ile çalışılması önerilmektedir.

4.4 Sektörde sevk öncesi inceleme zorunluluğu var mıdır? Varsa yetkilendirilmiş gözetim şirketleri hangileridir?

Ukrayna mevzuatına göre balık ve su ürünleri sektöründe sevk öncesi inceleme (PSI), devlet denetimi düzeyinde zorunlu olup özel gözetim düzeyinde isteğe bağlıdır.

Yasal Zorunluluk (Devlet Denetimi):

"Gıda Maddelerinin Güvenliği ve Kalitesine İlişkin Temel İlkeler Hakkında Kanun" uyarınca, her balık sevkiyatı öncesinde Devlet Veteriner Müfettişi tarafından fiziksel muayene ve belge kontrolü yapılması zorunludur. Bu inceleme yapılmadan ve ilgili Veteriner Sağlık Sertifikası (iç piyasada Form No:1/No:2, ihracatta Uluslararası Sertifika) düzenlenmeden ürünlerin sevk edilmesi yasaktır.

İhracat durumunda, ürünün yasal avlanma sınırları içinde olduğunu kanıtlayan Yakalama Belgesi (Catch Certificate) düzenlenmesi de zorunlu bir denetim sürecidir.

Ticari Zorunluluk (Özel Gözetim):

Bağımsız gözetim şirketleri tarafından yapılan incelemeler yasal bir zorunluluk olmayıp, genellikle alıcı ile satıcı arasındaki dış ticaret sözleşmesine bağlı olarak gerçekleştirilmektedir.

Yetkilendirilmiş Kuruluşlar:

- **Resmi Makamlar (Zorunlu Denetim Yetkilisi):**

- Ukrayna Devlet Gıda Güvenliği ve Tüketiciyi Koruma Servisi: Sağlık ve güvenlik sertifikalarını onaylamaya yetkili tek resmi kurumdur. (<https://darg.gov.ua/>)
- Ukrayna Devlet Balıkçılık Ajansı: Avlanma izinleri ve menşe doğrulaması konusunda yetkilidir. (<https://darg.gov.ua/>)

- **Uluslararası Akredite Gözetim Şirketleri (Ticari/Sözleşmesel Denetim):**

Ukrayna Ulusal Akreditasyon Kurumu (NAAU) tarafından yetkilendirilmiş ve balıkçılık sektöründe yaygın olarak kullanılan başlıca kuruluşların web sayfaları aşağıda verilmektedir:

- **SGS Ukraine**
<https://www.sgs.com/uk-ua>
- **Bureau Veritas Ukraine**
<https://www.bureauveritas.com.ua/pro-nas/osnovni-napryamky-diyalnosti>
- **CISS Group**
<https://ciss-group.com>
- **CIS Ukraine**
<https://cisukraine.com.ua/>
- **Alex Stewart International (ASi Ukraine)**
<http://alexstewart.com.ua/index.html>

4.5 Sektördeki Önemli Fuarlar (milli katılım olup olmadığı) ve Tarihleri

WorldFood Ukraine 2026

Ukrayna'nın en büyük gıda ve içecek fuarıdır. Balık, deniz ürünleri ve dondurulmuş gıdalar için ana platformdur.

Tarih: 28-30 Ekim 2026, Kyiv

Bağlantı: worldfood.com.ua

Agro2Food / InSklad 2026

Balık işleme teknolojileri, paketleme ekipmanları ve soğuk zincir lojistiği üzerine odaklanan profesyonel bir fuardır.

Tarih: 28-30 Ekim 2026 (WorldFood ile eş zamanlı), Kyiv

Bağlantı: agro2food.com.ua

Seafood Expo Global 2026 (Uluslararası - Ukrayna Katılımlı)

Dünyanın en büyük balıkçılık fuarıdır ve Ukraynalı büyük balık ihracatçıları/ithalatçıları genellikle burada toplu stand açar.

Yer: Barselona, İspanya

Tarih: 21–23 Nisan 2026

Bağlantı: seafoodexpo.com

4.6 Sektör firmalarına hitap eden ve gerçekleştirilmesi planlanan ticaret heyetleri Savaş döneminde ticaret heyetlerinin gelmesi henüz öngörülmemiştir.

4.7 Varsa Sektörde İhale Yayımlayan Kamu Kurumları ile İlgili Bilgiler

Ukrayna’da kamu ihaleleri iki aşamalı bir yapı üzerinden takip edilmektedir:

Genel İhale Portalı: ProZorro (E-Tender)

Ukrayna’daki tüm devlet ihaleleri şeffaf ProZorro sistemi üzerinden yürütülmektedir. İhale şartnamelerine ulaşmak, teklif vermek ve süreci takip etmek için bu sisteme kayıtlı yetkili platformların kullanılması zorunludur.

İlgili Bağlantı: <https://e-tender.ua/prozorro> (Bu platform üzerinden su ürünleri ve ilgili sektör ihalelerine filtreleme yapılarak ulaşılabilir).

Sektörel Planlama: Devlet Balıkçılık Ajansı (DARG). Balıkçılık sektöründen sorumlu ana kurumun kendi iç ihtiyaçlarını ve yıllık satın alma stratejilerini ilan ettiği resmi bölümdür.

İlgili Bağlantı: https://darg.gov.ua/_derzhavni_zakupivli_ribnoji_0_1101_menu_0_1.html

İhracatçılar için ProZorro’daki aktif ihalelerden önce, kurumun ne tür alımlar planladığını (yıllık bütçe ve planlar) görmek adına bir "ön izleme" ve strateji belirme kaynağıdır.

4.8 Ülkenin, Ülkemiz ve Diğer Ülkelerle STA/Tercihli Ticaret Anlaşmaları Hakkında Bilgi

Ülkenin Mevcut STA’ları			
Ülke	İmzalanma Tarihi	Onay Tarihi	Durum
Gürcistan-Ukrayna STA	09.01.1995	05.05.1996	Yürürlükte
Özbekistan-Ukrayna STA	29.12.1994	01.01.1996	Yürürlükte
Ermenistan-Ukrayna STA	07.10.1994	18.12.1996	Yürürlükte
Türkmenistan-Ukrayna STA	05.11.1994	18.12.1996	Yürürlükte
Azerbaycan-Ukrayna STA	28.07.1995	26.08.1996	Yürürlükte
Kırgızistan -Ukrayna STA	26.05.1995	31.12.1997	Yürürlükte
Kazakistan -Ukrayna STA	17.09.1994	19.10.1998	Yürürlükte
Makedonya -Ukrayna STA	05.07.2001	05.07.2001	Yürürlükte
Tacikistan-Ukrayna STA	06.07.2001	11.08.2002	Yürürlükte
GUAM (Gürcistan, Ukrayna, Azerbaycan, Moldova) ülkeleri STA)	20.07.2002	03.01.2003	Yürürlükte
Ukrayna-EFTA (İzlanda, Lihtenştayn, Norveç, İsviçre) STA	24.06.2010,	01.06.2012	Yürürlükte

Ukrayna-AB ülkeleri Ortaklık Anlaşması	21.03.2014, 27.06.2014	01.09.2017	Yürürlükte
Karadağ-Ukrayna STA	18.11.2011	01.01.2013	Yürürlükte
Kanada-Ukrayna STA	11.07.2016	10.04.2024	Yürürlükte
İsrail-Ukrayna STA	21.01.2019	01.01.2021	Yürürlükte
Türkiye-Ukrayna STA	03.02.2022		Onaylanmadı
Büyük Britanya- Ukrayna STA	08.10.2020	31.12.2020	Yürürlükte
BAE- Ukrayna STA	17.02.2025		

4.9 Varsa Tercihli Tarifeden Yararlanmak İçin Gereken Belgeler

EUR.1 Dolaşım Belgesi:

Gümrük vergisinden muafiyet veya indirim sağlayan en temel belgedir. İhracatçı ülkenin gümrüğü tarafından onaylanmalıdır.

Fatura Beyanı (Invoice Declaration):

EUR.1 belgesi yerine geçmektedir. Sevkiyat değeri 6000 Euro'nun altındaysa veya ihracatçı "Onaylanmış İhracatçı" yetkisine sahipse, fatura üzerine yazılan özel bir metindir.

Doğrudan Nakliyat Belgesi (Sevk Belgesi):

CMR (Karayolu), Konşimento (Deniz yolu) veya AWB (Hava yolu).

Örnek olarak, ürünün başka bir ülkede işlem görmeden doğrudan Türkiye'den Ukrayna'ya geldiğini kanıtlamak için zorunludur.

Ticari Fatura (Commercial Invoice):

Üzerinde ürünün menşeinin (Örnek olarak: Türkiye) açıkça belirtilmesi ve indirimli verginin hesaplanacağı matrahı göstermesi gerekmektedir.

4.10 Sektörde Standartlar

Standart / Gereklilik	Açıklama	Kontrol / Sorumlu Kurum	Kime Uygulanır
Gıda Güvenliği ve Hijyen	HACCP (Tehlike Analizi ve Kritik Kontrol Noktaları) sistemi, tesis ve ekipman hijyeni, soğuk zincir kurallarına uygunluk (-18°C dondurulmuş ürünler için)	Ukrayna Gıda Güvenliği ve Tüketici Haklarını Koruma Servisi	İhracat / İthalat
Sağlık ve Veteriner Belgeleri	Veteriner sertifikası, insan tüketimine uygunluk belgesi	Tarım ve Gıda Bakanlığı, veteriner idareleri	İhracat / İthalat

Menşe ve Tercihli Tarife Belgeleri	Menşe şahadetnamesi, EUR.1, tercihli gümrük tarifesi avantajı sağlamaktadır	Ticaret Odası, Gümrük İdaresi	İhracat / İthalat
İzlenebilirlik ve Sürdürülebilirlik	Avlanma yeri, yöntemi ve tarihi kaydı; IUU (Yasadışı, Bildirilmemiş ve Düzenlenmemiş) balıkçılık kurallarına uyum	Tarım Bakanlığı, Balık Koruma Polisi	İhracat / İthalat
Ambalajlama ve Etiketleme	Temiz ve güvenli paketlenme; ürün türü, menşei, üretim ve son kullanma tarihi, saklama koşulları etiketinde yer almalı	Gıda Güvenliği ve Tüketici Hakları Servisi	İhracat / İthalat
Çevresel Standartlar	Atık ve su yönetimi, çevresel denetimler	Çevre Denetim Kurumu	İhracat / İthalat
İhracat ve İthalat Belgeleri	Gümrük beyannamesi, ticari fatura, paketlenme listesi, menşe ve sağlık sertifikaları	Gümrük İdaresi, Gıda Güvenliği Servisi	İhracat / İthalat

4.11 Sektörde Etiketleme

Ukrayna'da balık ürünlerinin etiketlenmesi, "Gıda Maddeleri Hakkında Tüketicilerin Bilgilendirilmesine Dair Kanun" (2639-VIII sayılı Kanun) ve ilgili teknik düzenlemelerle düzenlenmektedir.

İlgili kaynak: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2639-19?lang=en#Text>

Ambalaj veya etiket üzerinde aşağıdaki bilgilerin bulunması zorunludur:

- Ürünün Adı: Balığın türünü ve işleme yöntemini tam olarak yansıtmalıdır (örneğin: "Hafif tuzlanmış Atlantik uskumru").
- İçindekiler Listesi: Tüm bileşenlerin ağırlıkça azalan sırasına göre listesi.
- Alerjenler: Balık ve balık ürünleri güçlü alerjenlerdir; bu nedenle metin içerisinde belirgin şekilde (kalın harf, farklı renk veya stil) vurgulanmalıdır.
- Net Ağırlık: Buzlu (glazürlü) dondurulmuş ürünlerde, buz hariç net ağırlık mutlaka belirtilmelidir.
- Son Tüketim Tarihi: "Son kullanma tarihi" veya minimum dayanıklılık süresi.
- Saklama Koşulları: Ürün kalitesinin korunması için gerekli olan sıcaklık rejimi.
- Üretici Bilgileri: Bilgiden sorumlu işletmecinin adı ve adresi.
- Menşei Ülke: Balığın avlandığı veya yetiştirildiği yer.
- Besin Değeri: Enerji değeri (kalori), yağ, protein ve tuz içeriği.

Bazı Ürün Grupları İçin Özel Kurallar:

1. Balık Konserveleri: Kutu üzerine kabartma veya silinmez mürekkeple üç sıra halinde kodlanır:

- o Sıra: Üretim tarihi.
2. Sıra: Ürün kodu (çeşit işareti) ve işletme numarası.
3. Sıra: Vardiya numarası ve balık endüstrisi indeksi ("R" harfi).

Dondurulmuş Ürünler: Dondurulma tarihine ek olarak, koruma amaçlı kullanılan buz tabakasının (glazür) yüzdesi açıkça belirtilmelidir.

Küçük Ambalajlar: Etiket alanı 10 cm 'den küçükse, sadece ürün adı, alerjenler, miktar ve son tüketim tarihinin yazılması yeterlidir.

Biçimsel Gereklilikler:

- Netlik: Yazı tipi okunaklı, kontrastlı olmalı ve diğer grafik öğelerle örtüşmemelidir.
- Dil: Tüm bilgiler devlet dilinde (Ukraynaca) sunulmalıdır (ihracat durumunda hedef ülke dili eklenir).
- Doğruluk: Tüketicuyu ürünün özellikleri, bileşimi veya menşei konusunda yanıltmak yasaktır.

4.12 Sektörde Ambalajlama

Ukrayna'da gıda ürünlerinin, dolayısıyla balık ve balık ürünlerinin paketlenmesi, ürün güvenliği ve halk sağlığının korunması açısından yasal olarak düzenlenmiştir. Ulusal mevzuata göre, paketlenme süreçlerinde kullanılan malzemeler ürüne zarar verecek yabancı maddeler veya kontaminasyon kaynağı içermemeli ve paketlenme işlemleri, ürünlerin kirlenmesini önleyecek şekilde gerçekleştirilmelidir. Ayrıca, yeniden kullanılabilir paketlenme malzemeleri kolaylıkla temizlenebilir ve gerekirse dezenfekte edilebilir olmalıdır. Bu gereklilikler, paketlenme malzemelerinin ürün güvenliği üzerindeki potansiyel riskleri azaltmayı amaçlayan hijyenik şartlara uygun olmasını sağlamaktadır. Bu çerçevede, balık ürünlerinin paketlenmesinde soğuk zincirin korunması, hijyenik ortamlarda paketlenme yapılması ve uygun paketlenme materyallerinin kullanılması gibi uygulamalar zorunludur.

Yasal dayanak:

“Gıda Ürünlerinin Güvenliği ve Kalitesine İlişkin Temel İlkeler ve Gereklilikler Hakkında”
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771/97-%D0%B2%D1%80#Text>
"Gıda Maddeleriyle Temas Etmek Üzere Tasarlanmış Malzemeler ve Maddeler Hakkında":
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2718-20?lang=uk#Text>

İlgili standartlar:

- DSTU 2641:2007 Balık ürünleri. Ambalajlama.
- DSTU 4868:2007: Dondurulmuş Balık. Teknik Şartlar.
- DSTU 4379:2005: Dondurulmuş Balık Files.
- DSTU 8071:2015: Balık Preserveleleri (Balık Konserveleri).

4.13 Lojistik (nakliye süresi, en fazla tercih edilen taşıma modları, güzergahlar v.b.):

Ukrayna ile Türkiye arasında lojistik, coğrafi konum ve mevcut altyapıya bağlı olarak çeşitli taşıma modlarıyla gerçekleştirilmektedir. En çok tercih edilen taşıma yöntemi denizyoludur. Özellikle Odesa, Çornomorsk ve Pivdenniy limanlarından çıkan yükler, Karadeniz üzerinden İstanbul, Mersin ve Samsun limanlarına ulaşmaktadır. Bu güzergah sayesinde taşımacılık genellikle 3 ila 7 gün arasında sürmektedir.

Ayrıca kara yolu taşımacılığı da yaygın olarak tercih edilmektedir; özellikle Batı Ukrayna'dan Romanya veya Bulgaristan üzerinden Türkiye'ye yapılan sevkiyatlar için uygundur. Bu rotalarda taşıma süresi genellikle 5 ila 9 gün arasında değişmektedir.

Demiryolu taşımacılığı ise daha az tercih edilmekle birlikte, büyük hacimli ve ağır malzemeler için ekonomik bir alternatiftir. Özellikle multimodal taşımacılık çözümleri, zaman ve maliyet açısından avantaj sağlayabilmektedir.

Savaş sırasında deniz ve demiryolu taşımacılığında yaşanan büyük sorunlar nedeniyle Ukrayna, karayolu taşımacılığına öncelik vermek zorunda kalmıştır. Savaş sebebiyle dış ticarete konu ürünlerin ihracatı daha çok Ukrayna'nın batısındaki karayolu sınır kapılarından yapılmaktadır. Ancak, bu sınır kapılarının düşük kapasiteleri sebebiyle karayolu taşımacılığında özellikle uzun bekleme süreleri oluşmaya başlamıştır. Ayrıca, AB limanlarına ulaşımında karayolu mesafesinin artması nedeniyle lojistik ve taşımacılık maliyetlerinde önemli ölçüde artış yaşanmıştır.

Rusya'nın büyük ölçekli işgali sonucunda Ukrayna ve yabancı şirketler, ürün nakliyesinde çok sayıda zorlukla karşılaşmıştır. Rusya'nın saldırısıyla başlayan savaş nedeniyle Ukrayna'nın tüm deniz limanlarının bloke edilmesi, balık ürünleri sektörünü olumsuz etkilemiştir. Savaşın başlamasıyla birlikte Ukrayna hava sahası kapatılarak havacılık faaliyetleri askıya alınmıştır. Bu durum, yük teslimat sürelerinin bazı durumlarda 5 katına çıkmasına neden olmuştur.

En Fazla Tercih Edilen Taşıma Modları:

- **Karayolu Taşımacılığı (Frigorifik Tırlar):** Savaş koşullarında en güvenilir ve ana taşıma modudur. Türkiye'den Ukrayna'nın her bölgesine kapıdan kapıya soğuk zincir teslimat imkanı sağlamaktadır.
- **Deniz Yolu + Karayolu Kombinasyonu:** Konteyner gemileriyle Romanya (Köstence) veya Polonya (Gdansk) limanlarına gelen ürünler, buradan frigorifik tırlarla Ukrayna'ya ulaştırılmaktadır.
- **Nehir ve Deniz Limanları (Tuna Hattı):** Ukrayna'nın Izmail ve Reni gibi Tuna nehri üzerindeki limanları, Türkiye'den gelen küçük hacimli deniz taşımacılığı için alternatif bir rotadır.

Ana Güzergahlar:

- **Batı Güzergahı (Balkanlar):** Türkiye → Bulgaristan → Romanya → Ukrayna (Siret/Porubne veya Isaccea/Orlivka feribot geçişi). Bu rota şu an en aktif kullanılan yoldur.
- **Kuzey Güzergahı (Transit):** Polonya üzerinden Batı Ukrayna şehirlerine (Lviv, Lutsk) yapılan sevkiyatlar.

Nakliye Süreleri (Transit Süre):

- **Karayolu (Tır):** Gümrük ve sınır kapılarındaki yoğunluğa bağlı olarak ortalama 4 - 7 gün. Savaş nedeniyle sınırlardaki kuyruklar süreyi etkileyebilmektedir.
- **Deniz + Kara:** Liman aktarmaları dahil 10 - 15 gün.

Savaş Koşullarında Lojistik Gereklilikler:

- **Hava Sahası Kapalıdır:** Ukrayna hava sahası sivil uçuşlara tamamen kapalı olduğu için hava yolu taşımacılığı yapılmamaktadır.
- **Güvenlik Protokolleri:** Şoförlerin güvenliği ve sokağa çıkma yasakları nedeniyle lojistik planlamalar Ukrayna içindeki yerel saat kısıtlamalarına göre yapılmaktadır.
- **Sigorta:** Savaş riski sigortası taşımacılık maliyetlerini ve prosedürlerini etkileyen önemli bir standarttır.
- **Sınır Geçiş Önceliği:** Balık "bozulabilir ürün" olduğu için "yeşil hat" protokolü ile sınır kapılarında geçiş önceliğine sahiptir.

4.14 Dağıtım Kanalları

1. Büyük Ölçekli İthalatçılar ve Distribütörler

Pazarın en büyük oyuncularını, ürünleri doğrudan yurt dışından getirip hem kendi üretim tesislerinde işleyen hem de diğer kanallara dağıtan firmalardır.

Klion Group (TM Veladis): Ukrayna'nın en büyük dondurulmuş balık ve deniz ürünü ithalatçısıdır. Ülke genelinde geniş bir şube ve lojistik ağına sahiptir.
<https://kliongroup.com/en/>

Universal Fish Company (UFC): Geniş bir ithalat ve işleme kapasitesine sahip lider distribütörlerden biridir.
<https://ufc-fish.com/about>

Flagman Seafood: Hem dondurulmuş hem de taze ürün tedarikinde aktif olan büyük ölçekli bir tedarikçidir.
<https://flagman.fish/>

Diğer Önemli İthalatçılar:

Fish Alliance (<https://fishalliance.com.ua/en/>)

Viciunai-Ukraina (<https://vici.eu/uk/pro-nas/>)

Polar Seafood Ukraine (<https://polarseafood.ua>)

Ukrayna'nın en büyük ithalatçı firmalarına aşağıdaki linkten ulaşılması mümkündür:

<https://uifsa.ua/en/about-the-association/teammate>

2. Modern Perakende Zincirleri (Süpermarketler)

Tüketicilerin balık ürünlerine ulaştığı en yaygın kanaldır. Çoğu zincirin kendi balık işleme bölümleri ve reyonları bulunmaktadır.

Fozzy Group (Silpo, Fora, Fozzy Cash&Carry): Ukrayna'nın en yaygın perakende ağlarından biridir.

ATB-Market: Ülkenin en büyük indirimli market zinciridir.

METRO Cash & Carry: Özellikle otel ve restoran (HoReCa) sektörü için ana tedarik kanallarından biridir.

Novus ve Auchan: Geniş taze balık reyonları ile bilinmektedir

3. Uzmanlaşmış Balık Marketleri ve Gurme Mağazalar

Bu mağazalar, genellikle yüksek kaliteli ve taze (soğutulmuş) ürünlere odaklanmaktadır.

Egersund Seafood: Norveç menşeli ürünlere odaklanan, Kiev'de popüler olan premium bir balık marketi zinciridir. <https://egersund.ua/>

Pervaya Rybnaya Baza (İlk Balık Üssü): Hem toptan hem perakende satış yapan büyük bir market ağıdır. https://fishmarket.com.ua/ua/o_nas

Don Mare: Uzmanlaşmış bir balık market zinciridir. <https://donmare.vn.ua/pro-nas>

Seadora: Doğrudan balıkçıdan tüketiciye modelini kullanan yenilikçi bir online ve fiziksel satış kanalıdır.

4. HoReCa (Oteller, Restoranlar, Cafeler)

Su ürünleri, özellikle büyük şehirlerdeki (Kiev, Lviv, Odesa) restoran sektörü için kritik bir kanaldır. Bu sektöre sevkiyatlar genellikle Klion Group, UFC ve METRO gibi büyük distribütörler üzerinden sağlanmaktadır

4.15 E-Ticaret (Sınır Ötesi E-Ticaret/E-İhracat)

4.15.1 Ülkedeki Pazaryerleri

Ukrayna'da e-ticaret sektörü son yıllarda hızla gelişmekte olup, balık ve balık ürünleri de bu alanda yer almaya başlamıştır. Ülkedeki önde gelen pazaryerleri aşağıda yer almaktadır:

Rozetka: Ukrayna'nın en büyük pazaryeridir. Konserve, kurutulmuş balık ve gurme deniz ürünleri için ana satış noktasıdır.

Zakaz.ua: Süpermarket zincirlerinin (Metro, Novus, Auchan) online operasyonlarını yönetmektedir.

Prom.ua: Daha çok küçük ölçekli satıcıların bulunduğu bir platformdur.

Seadora: Doğrudan balıkçıdan tüketiciye modelini uygulayan spesifik bir "e-ihracat" platformu örneğidir.

4.15.2 Özel Günler, Bayramlar v.b.

1 Ocak - Yeni Yıl

22 Ocak – Ukrayna Birlik Günü

26 Aralık - Noel Bayramı

08 Mart - Uluslararası Kadın Günü Paskalya her yıl tarih değişiyor (Nisan- Mayıs)

01 Mayıs - Uluslararası İşçi Dayanışma Günü

8 Mayıs - İkinci Dünya Savaşı'nda Zafer ve Anma Günü;

Paskalya ve St. Trinity Günü her yıl tarih değişiyor (Nisan-Mayıs)

28 Haziran - Anayasa Günü

15 Temmuz - Ukrayna Devletçilik Günü

24 Ağustos - Bağımsızlık Günü

01 Ekim - Ukrayna Savunucular Günü

Tatillerin Cumartesi ya da Pazar gününe rastlaması halinde izleyen Pazartesi günü de resmi tatil kabul edilmektedir. Savaşın sürdüğü mevcut dönemde tatil günleri yürürlükten kaldırılmıştır.

4.15.3 En Çok Kullanılan Sosyal Medya Platformları

Ukrayna'da en çok kullanılan sosyal medya platformları arasında Telegram, YouTube, Facebook, Viber, Instagram i TikTok yer almaktadır. Sosyal medya platformlarında Apple Pay, Google Pay ve diğer mobil bankacılık uygulamalar aracılığıyla ödemeler yapılarak e-ticaret aktif olarak geliştirilmektedir.

4.15.4 E-Ticaretteki Gümrük Vergileri ve Muafiyetleri

Ukrayna'ya yurtdışından gönderilen bireysel paketler için vergiden muafiyet limiti 150 Euro olarak belirlenmiştir. Ancak bu muafiyet, genellikle yüksek değerli veya büyük hacimli malzemelerde geçerli değildir. Ukrayna'ya yapılan e-ticaret ithalatlarında, ürünün değeri 150 Euro'yu aşarsa, sadece bu limitin üzerindeki kısmı üzerinden %20 KDV ve ürün türüne bağlı olarak %10 ithalat vergisi uygulanmaktadır. Ayrıca, değeri 10.000 Euro'yu aşan ürünler için gümrük beyanı zorunludur. Bu tür ürünler, standart posta hizmetleri yerine gümrük işlemleri gerektiren özel prosedürlere tabidir.

Balık ve deniz ürünleri, hayvansal kökenli gıda kategorisinde yer aldığından genel e-ticaret kurallarına ek olarak özel düzenlemelere tabidir:

- Bu ürünler veteriner ve sağlık kontrollerine tabidir.
- Bireysel kullanım amacıyla getirilen küçük miktarlar (genellikle sınırlı ağırlık ve değer dahilinde) bazı durumlarda kabul edilebilmekle birlikte, uygulamada sıkı denetim söz konusudur.
- Gerekli belgelerin (menşe, sağlık/veteriner sertifikası vb.) bulunmaması halinde ürünlerin:
  - Ülkeye girişine izin verilmemesi,
  - Gümrükte alıkonulması veya imha edilmesi söz konusu olabilmektedir.
- Balık ve deniz ürünleri, Ukrayna'da e-ticaret yoluyla ithal edilen ürünler arasında yüksek düzenlemeye tabi ve riskli bir gruptur. Özellikle bireysel gönderilerde, standart muafiyet limitleri geçerli olsa dahi, veteriner kontrolleri ve belge gereklilikleri nedeniyle ürünlerin sorunsuz şekilde ülkeye girişi garanti değildir.
- Bu çerçevede, balık ve deniz ürünlerinin Ukrayna'ya gönderiminde mevzuata tam uyum ve gerekli sertifikasyonun sağlanması kritik öneme sahiptir.

4.15.5 E-Ticarete Yönelik Düzenlemeler

Ukrayna'da e-ticaret faaliyetleri, gümrük mevzuatı, tüketicinin korunması düzenlemeleri ve vergi uygulamaları çerçevesinde yürütülmektedir. Özellikle sınır ötesi e-ticaret işlemlerinde, ithalat rejimi ve dijital ticarete ilişkin kurallar belirleyici olmaktadır.

Yurt dışından posta veya hızlı kargo yoluyla Ukrayna'ya gönderilen ürünlerde 4.15.4 bendinde belirtildiği gibi belirli bir muafiyet eşiği uygulanmaktadır.

Bu düzenleme, e-ticaret yoluyla yapılan küçük ölçekli bireysel alışverişleri teşvik etmekte, ancak daha yüksek tutarlı işlemleri standart ithalat rejimine tabi kılmaktadır.

E-ticaret kapsamında ülkeye giren ürünler, Ukrayna gümrük idaresi tarafından risk esaslı denetime tabi tutulmaktadır. Ürünlerin beyan edilen değerleri, içerikleri ve uygunluk belgeleri kontrol edilmekte; gerektiğinde fiziksel inceleme yapılabilmektedir.

Gıda ürünleri ve hayvansal ürünler (balık ve deniz ürünleri dahil) e-ticaret kapsamında dahi özel düzenlemelere tabidir.

E-ticaretin ticari boyuta ulaşması durumunda (sürekli satış, yüksek hacimli gönderiler vb.), işlemler bireysel gönderi kapsamından çıkarak ticari ithalat olarak değerlendirilmektedir. Bu durumda:

İlgili ürünler için gümrük vergisi ve %20 oranında KDV uygulanmaktadır, Teknik düzenlemelere ve standartlara uyum zorunlu hale gelmektedir, Gerekli lisans ve sertifikaların temin edilmesi gerekmektedir.

Ukrayna'da e-ticaret faaliyetleri aynı zamanda tüketicinin korunmasına yönelik mevzuata tabidir. Satıcıların ürün bilgilerini doğru ve şeffaf şekilde sunmaları, iade ve garanti koşullarını açıkça belirtmeleri gerekmektedir. Ayrıca çevrimiçi satış platformları üzerinden yapılan işlemler, elektronik sözleşmeler ve veri koruma kuralları çerçevesinde düzenlenmektedir.

Ukrayna'da e-ticaret sektörü gelişmekte olup, özellikle sınır ötesi alışverişlerde belirli vergi muafiyetleri sağlanmaktadır. Bununla birlikte, ürün bazlı kısıtlamalar ve teknik düzenlemeler, özellikle gıda ve hayvansal ürünlerde önemli bir uyum yükümlülüğü doğurmaktadır. Bu nedenle, e-ticaret faaliyetlerinde mevzuata uygunluk ve doğru beyan süreçleri kritik öneme sahiptir.

4.15.6 E-Ticarete Yönelik Lojistik Hizmetleri (Hızlı kargo ve sipariş karşılama hizmetleri (fulfillment) sunan firmalar v.b.)

Nova Poshta (novaposhta.ua):

Konserve ve vakumlu paketli ürünler için en hızlı seçenektir.

Kısıtlama: Taze veya dondurulmuş balık gönderimi sadece özel termal paketleme ve belirli şubeler arası "soğuk taşıma" çözümleriyle mümkündür. Standart kurye hizmetinde sıvı sızdırmazlığı ve koku izolasyonu zorunludur.

Meest Express (meest.com):

Uluslararası sevkiyatlarda konserve balık getirmek için en çok tercih edilen firmadır. Büyük miktarda dondurulmuş balık sevkiyatları için paletli taşımacılık çözümleri sunmaktadır.

Deliveri (delivery-auto.com):

Genellikle B2B (işletmeden işletmeye) çalışan bir firmadır. Restoranlara veya balık marketlerine yapılacak hacimli, dondurulmuş ürün sevkiyatlarında ekonomik palet taşıma seçenekleri sunmaktadır.

UkrPoshta (ukrposhta.ua):

Sadece uzun raf ömürlü, steril konserveler için uygundur. Teslimat süresi uzun olduğu için bozulma riski olan hiçbir su ürünü bu kanalla gönderilmemelidir.

DHL Ukraine (dhl.com):

Premium gıda taşımacılığı için uygundur. Özellikle havyar veya değerli deniz ürünlerinin numune gönderimlerinde, gümrükteki veteriner kontrollerini yönetebilecek profesyonel bir ağa sahiptir.

FedEx (fedex.com):

"Priority" hizmetiyle soğuk zincir gerektirmeyen işlenmiş balık ürünlerinin hızlı gümrüklenmesini sağlamaktadır. Ağır paketlerde (örneğin kurutulmuş balık ihracatı) güvenilirlidir.

UPS (ups.com):

E-ticaret entegrasyonu güçlüdür. Ukrayna dışına balık ürünleri (konserve/işlenmiş) satmak isteyen firmalar için gümrükleme ve fulfillment desteği sağlamaktadır.

Balık Lojistiğinde Kritik Uyarılar:

Sıvı Sızdırmazlığı: Kargo firmaları, balık suyunun diğer paketlere zarar vermemesi için ekstra sızdırmaz paketleme (polistiren kutu + vakum) talep etmektedir.

Veteriner Kontrolü: Uluslararası firmalar (DHL/FedEx), içeriğinde balık olan gönderiler için gümrükte sağlık sertifikası olmadan işlem yapmayabilir.

Depolama: Fulfillment (sipariş karşılama) kullanılacaksa, deponun gıda saklama lisansı ve (varsa) soğuk hava deposu kapasitesi sorgulanmalıdır.

4.16 Tanıtım ve Pazarlama

Ukrayna su ürünleri pazarında ticaret faaliyetlerinin başarısı, ürünlerin hassasiyeti ve tüketici güvenine dayalı olarak şekillenen stratejik bir pazarlama karmasına bağlıdır. Aşağıda dikkat edilmesi gereken başlıca hususlar yer almaktadır:

1. Görsel Odaklı Tanıtım: Balık ürünlerinin tazeliğini ve kalitesini vurgulayan yüksek çözünürlüklü içerikler, Instagram ve TikTok üzerinden “hazırlanış videoları” ve “gastronomi içerikleri” ile desteklenecektir.
2. Influencer Marketing: Ukrayna’nın önde gelen yemek bloggerları ve sağlıklı yaşam koçları ile iş birliği yapılarak ürünlerin “güvenilir menşe” ve “besin değeri” vurgusu ön plana çıkarılacaktır.
3. Pazar Yeri (Marketplace) Varlığı: Ukrayna’nın lider e-ticaret platformları olan Rozetka ve Prom.ua üzerinde “resmî marka mağazaları” oluşturularak geniş kitlelere erişim sağlanacaktır.

4. Anlık Teslimat Kanalları: Taze ürün segmenti için Glovo ve Bolt Food gibi hızlı teslimat uygulamalarıyla entegrasyon sağlanarak “yerel depo-hızlı teslimat” modeli uygulanacaktır. Bu sayede ürün tazeliği korunacak ve müşteri memnuniyeti artırılabilecektir.
5. Mesajlaşma Uygulamaları: Ukrayna pazarında yaygın olarak kullanılan Viber ve Telegram üzerinden oluşturulacak topluluklar aracılığıyla; günlük stok durumu, “günlük balık” duyuruları ve sadakat indirimleri paylaşılacaktır.
6. E-Bülten ve Abonelik Sistemleri: Düzenli tüketiciler için “haftalık abonelik paketleri” kurgulanarak müşteri yaşam boyu değeri (LTV) artırılabilecektir. Abonelik modeli, marka bağlılığını güçlendirmeye ve satış öngörülebilirliğini artırmaya yöneliktir.
7. Kalite Standartları ve Şeffaflık: Pazarlama materyallerinde ürünlerin HACCP standartları, menşe bilgisi ve lojistik süreçteki soğuk zincir koruma garantisi (termal paketleme teknolojileri) şeffaf bir şekilde sunulacaktır. Bu uygulamalar, tüketici güvenini artırarak marka itibarının güçlenmesini sağlayacaktır.

4.17 Sektörde Tüketici /Alıcı Tercihleri ve Son Trendler

Tüketici Tercihleri ve Satın Alma Kriterleri:

Ukrayna su ürünleri pazarı, geleneksel tüketim alışkanlıkları ile Batı tipi sağlıklı yaşam trendlerinin birleştiği bir yapı sergilemektedir. Tüketici davranışlarını belirleyen temel faktörler aşağıda sıralanmıştır:

Tür Tercihleri: Ukrayna tüketicisi geleneksel olarak ringa (herring), uskumru ve somon türlerine yüksek talep göstermektedir. Özellikle dondurulmuş ve tütülenmiş balıklar günlük diyetinde önemli bir yer tutar.

Tazelik ve Güven: Alıcılar için en kritik karar faktörü "tazelik garantisi"dir. Raf ömrü ve menşe ülkesi (Norveç, İzlanda, Türkiye gibi) kalite algısını doğrudan etkilemektedir.

Fiyat Hassasiyeti: Ekonomik dalgalanmalar nedeniyle tüketiciler, dondurulmuş balık (Hake, Pollock vb.) gibi daha ekonomik protein kaynaklarına yönelme eğilimindedir.

Öne Çıkan Son Trendler:

"Ready-to-Eat" ve "Ready-to-Cook" (Hazır Yemek): Şehirli tüketiciler arasında temizlenmiş, fileto haline getirilmiş veya soslanmış, pişirmeye hazır paketli ürünlere olan talep hızla artmaktadır.

Sağlık ve Fonksiyonel Beslenme: Omega-3 bilincinin artmasıyla birlikte, balık ürünleri sadece lezzet için değil, bir "sağlık ürünü" olarak pazarlanmaktadır. Katkısız, koruyucusuz ve doğal yöntemlerle işlenmiş ürünler premium segmentte yer bulmaktadır.

Sürdürülebilirlik: Genç tüketiciler arasında, balığın hangi yöntemlerle avlandığı ve ekosistem üzerindeki etkisi (MSC sertifikası gibi) satın alma kararını etkilemeye başlamıştır.

Yerel Balıkçılığa İlgili: İthal ürünlerin yanı sıra, Karadeniz ve yerel nehir balıklarına (turna, sazan vb.) yönelik "yerel ve taze" vurgulu niş pazarlar büyümektedir.

Tüketiciler taze balık için hala büyük süpermarket zincirlerini (Silpo, ATB, Novus) tercih etse de, butik "balık mağazaları" ve spesifik su ürünleri restoranları (Egersund Seafood vb.) yüksek gelir grubunun ana tercih noktası haline gelmiştir.

4.18 Sektörde Vergiler (gümrük vergisi, katma değer vergisi, özel tüketim vergisi, ilave gümrük vergisi, anti dumping vergisi v.b.)

Ukrayna'ya yapılacak balık ve su ürünleri ithalatında uygulanan vergi rejimi, ürünün işlenme durumu (taze, dondurulmuş, konserve) ve menşe ülkesine göre değişkenlik göstermektedir.

Katma Değer Vergisi (KDV / VAT):

Genel Oran: Ukrayna'da ithal edilen tüm su ürünleri için standart KDV oranı %20'dir. Matrah: KDV, ürünün gümrük kıymeti ile gümrük vergisinin toplamı üzerinden hesaplanmaktadır.

Ukrayna Gümrük Tarifesi (UKTZED) uyarınca uygulanan oranlar menşe ülkeye göre ikiye ayrılır:

Tercihli Rejim (Örneğin AB, EFTA): Serbest Ticaret Anlaşmaları (STA) kapsamında, birçok taze ve dondurulmuş balık ürününde gümrük vergisi %0 ile %5 arasında değişen indirimli oranlara tabidir.

Genel Rejim (MFN): STA bulunmayan ülkeler için oranlar genellikle %2 ile %10 arasındadır. İşlenmiş ürünlere ve konservelede bu oran %15-20 bandına çıkabilmektedir.

Ukrayna mevzuatına göre balık ve su ürünleri genel olarak ÖTV kapsamında değildir.

Anti-Dumping: Ukrayna, yerel üreticiyi korumak amacıyla belirli ülkelere gelen spesifik ürünlere (örneğin geçmişte bazı dondurulmuş balık türleri için) geçici anti-dumping vergileri koyabilmektedir. Şu an Türk su ürünleri için genel bir anti-dumping uygulaması bulunmamaktadır.

Gümrük Beyanname Ücreti: Her bir beyanname başına sabit işlem ücreti alınmaktadır.

Veterinerlik Kontrol Ücretleri: Su ürünleri "yüksek riskli gıda" kategorisinde olduğundan, gümrükte zorunlu veteriner denetimi ve ilgili sertifikasyon harçlarına tabidir.

4.19 Varsa Sektöre Yönelik ve Genel Tarife Dışı Engeller

Ukrayna'ya su ürünleri ithalatında gümrük vergileri dışında karşılaşılan belli başlı teknik, idari ve hijyenik engeller aşağıda sıralanmıştır:

Zorunlu Sertifikalar: İthal edilen her parti balık ürünü için ihracatçı ülkenin yetkili makamlarından alınmış Uluslararası Veteriner Sağlık Sertifikası zorunludur.

İşletme Onayı: Ukrayna, sadece kendi denetiminden geçmiş veya karşılıklı tanıma anlaşması olan ülkelerdeki "onaylı işletmelerden" (tesislerden) gelen ürünlerin girişine izin vermektedir. İhracatçı tesisin Ukrayna devlet listesinde kayıtlı olması şarttır.

Laboratuvar Analizi: Gümrük aşamasında ürünlerden numune alınarak ağır metal, mikrobiyolojik uygunluk ve radyasyon testleri yapılabilir. Bu süreç, taze ürünler için ciddi bir zaman kaybı ve risk oluşturmaktadır.

Gümrük Kıymeti Belirleme: Ukrayna gümrük idaresi, fatura bedelini düşük bulursa kendi "referans fiyatlarını" baz alarak ek vergilendirme yapabilir. Bu durum, öngörülemeyen maliyet artışlarına yol açan idari bir engeldir.

Ukraynaca Etiket: Ürün ambalajları üzerinde ürünün adı, içeriği, saklama koşulları, net ağırlığı ve son kullanma tarihini içeren bilgiler mutlaka Ukraynaca olmalıdır. Etiketdeki en küçük hata, ürünün gümrükte bekletilmesine veya geri gönderilmesine neden olabilir.

Genel bir ithalat kotası bulunmamakla birlikte, nesli tükenmekte olan türler (örneğin bazı havyar türleri) için CITES belgeleri ve özel ithalat lisansları gerekmektedir.

Savaş nedeniyle Liman Kısıtlamaları: Karadeniz'deki liman trafiğindeki aksamalar, ürünlerin kara yoluyla (Polonya veya Romanya üzerinden) gelmesine neden olmakta, bu da nakliye maliyetlerini ve sınır bekleme sürelerini (tarife dışı bir maliyet artışı olarak) artırmaktadır.

Soğuk Zincir Gerekliliği: Sınırdaki uzun tır kuyrukları, soğuk zincirin korunmasını zorlaştıran fiziksel bir engel teşkil etmektedir.

5. Sektörde İhracatçılarımızı Bekleyen Fırsatlar (Örnek: artan talep, e-ticaretin yaygınlaşması, ülkemizle yapılan Serbest Ticaret Anlaşması v.b.)

Ukrayna pazarı, özellikle son dönemdeki jeopolitik ve ekonomik değişimler neticesinde Türk su ürünleri sektörü için "stratejik bir büyüme alanı" haline gelmiştir. Türk ihracatçıları bekleyen temel fırsatlar aşağıda sıralanmıştır:

Yakında yürürlüğe girmesi beklenen Türkiye-Ukrayna Serbest Ticaret Anlaşması (STA) Avantajı :

Sıfır veya İndirimli Vergi: STA kapsamında, Türkiye menşeli pek çok su ürününde gümrük vergilerinin kademeli olarak sıfırlanması, Türk ürünlerini Norveç veya İzlanda gibi rakipler karşısında fiyat avantajına sahip kılacaktır.

Gümrük Kolaylığı: STA, sadece vergi indirimi değil, aynı zamanda belge trafiğinde ve gümrük prosedürlerinde de hızlanma potansiyeli taşımaktadır.

Coğrafi Yakınlık ve Lojistik Hız:

Tazelik Avantajı: Türkiye'nin Ukrayna'ya coğrafi yakınlığı, özellikle kültür balıkçılığı ürünlerinin (Çipura, Levrek, Alabalık) taze (buzda) olarak ulaştırılmasında büyük bir fırsattır. Kara yoluyla 48-72 saat içinde teslimat imkanı, ürün kalitesini rakipsiz kılmaktadır.

Düşük Nakliye Maliyeti: Uzak doğulu rakiplerin konteyner maliyetlerine kıyasla, Türkiye'den yapılan parsiyel taşımacılık daha maliyet etkindir.

Ukrayna'da Artan "Kültür Balığı" Talebi:

Deniz Ürünlerine Yönelim: Ukrayna'da geleneksel nehir balıkçılığında, daha sağlıklı ve standart kalite sunan deniz ürünlerine (Özellikle Türk Çipura ve Levreği) yönelik ciddi bir talep artışı vardır.

Türk Balığı İmajı:

Türk su ürünleri, Ukrayna pazarında "yüksek kaliteli ve lezzetli" bir algıya sahiptir. Bu marka algısı, yeni ürün girişlerini kolaylaştırmaktadır.

E-Ticaretin ve Modern Perakendenin Yaygınlaşması:

Doğrudan Satış Kanalları: Ukrayna'da gelişmiş olan e-ticaret altyapısı (Rozetka, Silpo Online vb.), ihracatçılarımızın nihai tüketiciye doğrudan ulaşmasını veya büyük zincir marketlerin online raflarında yer almasını kolaylaştırmaktadır.

Dijital Pazarlama Kolaylığı:

Sosyal medya kullanım oranı yüksek olan Ukrayna halkına, dijital reklamlar yoluyla Türk balığının besin değerleri doğrudan anlatılabilmektedir.

İşlenmiş Ürün Segmentindeki Boşluk:

Katma Değerli Ürünler: Ukrayna pazarında temizlenmiş, dondurulmuş veya "pişirmeye hazır" balık ürünlerinde bir arz açığı bulunmaktadır. Türkiye'nin gelişmiş işleme tesisleri, bu niş pazarı domine etme potansiyeline sahiptir.

Savaş Sonrası Yeniden Yapılanma ve Kurumsallaşma:

Pazarın yeniden yapılanma sürecinde, kurumsal çalışan Türk firmalarının büyük süpermarket zincirleriyle (ATB, Silpo, Novus) yapacağı uzun vadeli tedarik anlaşmaları, pazarda kalıcı bir yer edinme fırsatı sunmaktadır.

6. Sektörde İhracatçılarımızı Bekleyen Tehditler (Örnek: yoğun rekabet ortamı, korumacı politikalar, tüketici tercihlerinde farklılıklar, ekonomik dalgalanmalar, siyasi istikrarsızlık v.b.)

Ukrayna, sunduğu fırsatların yanı sıra su ürünleri ihracatçılarımız için dikkatle yönetilmesi gereken stratejik ve makroekonomik riskler barındırmaktadır.

Savaş Durumu ve Güvenlik: Devam eden savaş süreci, lojistik rotaların (limanların kapanması gibi) aniden değişmesine veya sınır kapılarında aşırı yoğunluk oluşmasına neden olabilir. Bu durum, özellikle taze balık gibi bozulabilir ürünlerde sevkiyat iptallerine veya ürün kaybına yol açabilmektedir.

Altyapı Sorunları: Enerji hatlarına yönelik saldırılar, Ukrayna'daki soğuk hava depolarının ve perakende zincirlerinin operasyonlarını kesintiye uğratarak soğuk zincirin kırılması riskini doğurmaktadır.

Para Birimi (Grivna) Devalüasyonu: Ukrayna para birimindeki ani değer kayıpları, ithal balık ürünlerinin yerel fiyatlarını artırarak tüketici talebinin daha ucuz protein kaynaklarına kaymasına neden olabilmektedir.

Enflasyon: Artan yaşam maliyetleri, orta segmentteki balık tüketimini (Çipura, Levrek vb.) kısıtlayarak pazarı sadece "ekonomik" veya "ultra-lüks" olarak ikiye bölebilmektedir.

Yoğun Uluslararası Rekabet: Norveç (somon ve uskumru) ve İzlanda gibi devlerin pazardaki köklü hakimiyeti ve güçlü pazarlama bütçeleri, Türk firmaları için pazar payı kazanmayı zorlaştırmaktadır.

Fiyat Odaklı Yerel Üretim: Ukrayna'nın kendi iç sularındaki balık üretimi ve komşu AB ülkelerinden gelen ucuz dondurulmuş ürünler, fiyat rekabetini tetiklemektedir.

Tarife Dışı Kısıtlamalar: Ukrayna makamlarının yerel üreticiyi korumak adına veterinerlik kontrollerini sıkılaştırması veya ani ek analiz şartları getirmesi, "teknik bir engel" olarak ihracatı yavaşlatabilmektedir.

Referans Fiyat Uygulaması: Gümrük idaresinin fatura bedellerini kabul etmeyip daha yüksek bir rayiç bedel üzerinden vergilendirme eğilimi, maliyet öngörülebilirliğini azaltmaktadır.

Tüketici Tercihlerindeki Değişim ve Kültürel Farklar: Ukrayna tüketicisinin kurutulmuş ve aşırı tuzlu balık (taranka vb.) gibi geleneksel ürünlere olan sadakati, Akdeniz tipi taze balık kültürünün yayılma hızını sınırlayabilmektedir.

7. Balık Sektöründe İhracatın Artırılması için Firmalara Öneriler

Ukrayna pazarında kalıcı ve karlı bir büyüme sağlamak isteyen Türk firmaları için stratejik yol haritası aşağıda sunulmuştur:

Hazır Ürün Segmentine Yatırım: Ukrayna'da artan "hızlı tüketim" trendine uygun olarak; temizlenmiş, fileto yapılmış, soslanmış veya vakumlu küçük paketlerde sunulan "pişirmeye hazır" ürünlere odaklanılmalıdır.

Horeca ve Perakende Ayrımı: Restoran zincirleri (Horeca) için büyük kalibreli dondurulmuş ürünler, süpermarketler için ise raf ömrü optimize edilmiş, estetik paketli taze ürünler sunulmalıdır.

Soğuk Zincir İzlenebilirliği: Tüketici güvenini kazanmak için sevkiyatların sıcaklık değerlerini anlık takip eden sistemler kullanılmalı ve bu veri pazarlama materyali olarak sunulmalıdır.

Alternatif Rotalar: Savaş durumu nedeniyle oluşabilecek sınır yoğunluklarına karşı Romanya ve Polonya üzerinden yedekli lojistik rotalar önceden planlanmalıdır.

Ukraynaca İçerik ve Yerelleşme: Tüm dijital reklamlar, kataloglar ve ürün etiketleri mutlaka Ukraynaca hazırlanmalıdır. Yerel bir domain (.ua) ve Ukrayna merkezli bir sosyal medya yönetimi güven telkin edecektir.

Viber ve Telegram Kanalları: Ukrayna'da en etkili iletişim araçları olan bu mecralarda aktif topluluklar oluşturularak, taze ürün varışı ve özel indirimler doğrudan müşteriye duyurulmalıdır.

Ön Onay ve Kayıt: İhracat yapacak tesislerin Ukrayna makamları nezdindeki kayıtları (veteriner onaylı işletme listesi) güncel tutulmalıdır.

EUR.1 ve menşee belgelerinin hatasız düzenlenmesi için profesyonel gümrük müşavirliği desteği alınmalıdır.

İhracat Sigortası: Ülkedeki ekonomik dalgalanmalar ve siyasi riskler nedeniyle, satışların Türk Eximbank veya özel sigorta şirketleri aracılığıyla "Alacak Sigortası" kapsamına alınması hayati önem taşımaktadır.

Yerel İş Ortaklıkları: Pazara doğrudan girmek yerine, Ukrayna'nın yerel dinamiklerini bilen güçlü bir distribütör veya acente ile stratejik ortaklık kurulmalıdır.

Fuar ve Ticari Heyet Katılımları: Ukrayna'da düzenlenen gıda fuarları ve Türk-Ukrayna iş forumlarına düzenli katılım sağlanarak, pazarın nabzı tutulmalı ve büyük zincir marketlerin (Silpo, ATB, Novus) satın alma departmanlarıyla doğrudan temas kurulmalıdır.

8. Belirtilmesinde Fayda Görülen Diğer Hususlar

Sektörel veriler ve yasal mevzuatın ötesinde, Ukrayna pazarında sürdürülebilir başarı için şu noktalar göz önünde bulundurulmalıdır:

Dini Bayramlar ve Oruç Dönemleri:

Ukrayna'da Ortodoks Hristiyan geleneğinde yer alan "Oruç" (Post) dönemlerinde et tüketimi azalırken balık ve deniz ürünlerine olan talep %40-50 oranında artmaktadır. Bu takvimin (özellikle Paskalya ve Noel öncesi) stok yönetimi için takip edilmesi kritiktir.

Tuzlu ve Kurutulmuş Balık Kültürü:

Ukrayna, dünyanın en büyük "bira yanı mezesi" olarak tüketilen kurutulmuş balık (Taranka/Vobla) pazarlarından biridir. Türk ihracatçıları için sadece taze balık değil, bu kültüre yönelik işlenmiş/tuzlanmış ürün geliştirmek büyük bir niş alan olabilmektedir.

Grivna/Dolar Paritesi ve Fiyatlandırma:

İthalatçılar genellikle dövizle alım yapıp yerel para birimi (UAH) ile satış yapmaktadır. Türk firmalarının fiyat listelerinde esneklik sağlanması veya kur korumalı anlaşmalar sunması, yerel distribütörlerle olan uzun vadeli ilişkileri pekiştirecektir.

Yerel Zincirlerle "Özel Markalı" (Private Label) Üretim:

Ukrayna'nın ATB, Silpo ve Novus gibi dev zincir marketleri kendi markaları altında satış yapmaya (Private Label) büyük önem vermektedir. Türk üreticilerin bu zincirler için kendi markalarıyla üretim yapması, pazara giriş bariyerlerini aşmada en hızlı yoldur.

Sosyal Sorumluluk ve İnsani Boyut

Devam eden savaş koşulları nedeniyle, Ukrayna toplumuna ve ekonomisine destek veren markalara karşı ciddi bir tüketici sadakati oluşmuştur. Pazarlama faaliyetlerinde "Ukrayna'nın yanında olma" ve "kesintisiz tedarik" vurgusu, markanın duygusal bağ kurmasını sağlamaktadır.

Ödeme Sistemleri ve Dijitalleşme

Ukrayna, Avrupa'nın en gelişmiş dijital bankacılık ve temassız ödeme sistemlerinden birine sahiptir. E-ticaret entegrasyonlarında Apple Pay, Google Pay ve yerel cüzdan sistemlerinin sorunsuz çalışması satış dönüşümünü doğrudan etkilemektedir.

9. Genel Değerlendirme

Ukrayna su ürünleri pazarı, devam eden savaşa rağmen, protein arzındaki dönüşüm ve batı tipi tüketim alışkanlıklarının yaygınlaşmasıyla Türk ihracatçılar için "yüksek potansiyelli stratejik bir pazar" niteliği taşımaktadır.

Yapılan analizler sonucunda aşağıda sıralanan temel sonuçlara varılmıştır:

Talep Dönüşümü: Ukrayna tüketicisi, geleneksel nehir balıkçılığında yüksek kaliteli Akdeniz balıklarına (Çipura ve Levrek) doğru belirgin bir eğilim göstermektedir. Bu durum, sadece ham madde değil, "katma değerli ve işlenmiş" ürünler için de geniş bir alan açmaktadır.

Operasyonel Dayanıklılık: Savaş durumu nedeniyle lojistik ve enerji altyapısında yaşanan aksaklıklar en büyük tehdit unsurudur. Ancak, esnek lojistik rotalar ve yerel depo çözümleriyle bu risklerin yönetilebilir olduğu görülmektedir.

Dijital Entegrasyon: Ukrayna'nın gelişmiş e-ticaret ve dijital iletişim altyapısı, Türk firmalarının doğrudan nihai tüketiciye ulaşması ve marka bilinirliği yaratması için uygun bir zemin sunmaktadır.

Sonuç olarak; kısa vadeli ekonomik dalgalanmalara odaklanmak yerine, Ukrayna pazarında "kaliteli Türk balığı" imajını güçlendirecek, yerel perakende zincirleriyle uzun vadeli stratejik ortaklıklar kuracak ve dijital kanalları etkin kullanacak olan Türk firmaları, pazarın yeniden yapılanma sürecinde kalıcı ve dominant bir pozisyon elde edecektir.

10. Yararlı Adresler

Ukrayna Devlet Gıda Güvenliği ve Tüketiciyi Koruma Servisi:

Web: dpss.gov.ua

İşlev: Veteriner sertifikaları, ithalat izinleri ve hijyen standartları denetimi.

Ukrayna Devlet Gümrük Servisi:

Web: customs.gov.ua

İşlev: Güncel gümrük tarifeleri (UKTZED) ve beyanname süreçleri.

Ukrayna Devlet Balıkçılık Ajansı:

Web: darg.gov.ua

İşlev: Su ürünleri kotası ve sektörel politikalar.

Ukrayna Ticaret ve Sanayi Odası (UCCI):

Web: ucci.org.ua

İşlev: Yerel iş ortakları ve ticaret heyeti organizasyonları.

Ukrayna Balık İthalatçıları Birliği (UIFF):

Web: uiff.com.ua

İşlev: Ukrayna'daki ana ithalatçı firmaların çatı kuruluşu.

Lojistik ve Operasyonel Platformlar:

Nova Poshta (Lojistik Çözümler): novaposhta.ua

Rozetka (Pazar Yeri/Satış): rozetka.com.ua

Meest Group (Uluslararası Kargo): meest.com

11. Kaynakça:

- Ukrayna Devlet Balıkçılık Ajansı
- Ukrayna Devlet Gıda Güvenliği ve Tüketiciyi Koruma Servisi
- Ukrayna Balık İthalatçıları Birliği (UIFF)
- Ukrayna Devlet Gümrük Servisi
- Ukrayna İstatistik Kurumu
- Trademap